

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Petra Mihelčič

Otroci kot žrtve oboroženega spopada v Siriji

Diplomsko delo

Ljubljana 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Petra Mihelčič

Mentorica: red. prof. dr. Ljubica Jelušič

Otroci kot žrtve oboroženega spopada v Siriji

Diplomsko delo

Ljubljana 2016

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svoji mentorici za vse nasvete in pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvalila bi se rada tudi svoji družini, ki mi je omogočila študij in mi z vso ljubeznijo in potrpljenjem stala ob strani ne samo v času študija, temveč pri vseh korakih v življenju.

Otroci kot žrtve oboroženega spopada v Siriji

Leta 2011 so se v Siriji začeli nemirni spopadi proti oblasti z željo po spremembah v državi, ki so hitro prerasli v oborožen spopad oz. vojno. Opozicijske strani v spopadu so se obrnile proti režimu Bašarja Al Asada in zahtevale njegov odstop. Iz obeh strani (vladne in opozicijske) prihaja do nehumanega bojevanja ter s tem kršitve mednarodnega prava. V državi vlada ena izmed večjih humanitarnih katastrof v novejši zgodovini. Največje žrtve vojne so nedolžni civilisti, med njimi tudi otroci. Kljub dobri mednarodnopravni podlagi na tem področju (Konvencija o otrokovih pravicah itd.) je zabeleženih ogromno kršitev otrokovih pravic iz obeh strani. Položaj večine otrok je za nas težko predstavljen in zahteva hitro in učinkovito posredovanje mednarodne skupnosti. Otroci so žrtve posilstev, mučenja, nasilja, uporabljajo jih za vojake, ne obiskujejo šole, umirajo od lakote, živijo kot begunci itn. Organizacija združenih narodov (Posebni predstavnik GS za otroke v oboroženih spopadih) UNICEF, UNCHR se intenzivno zavzemajo za pomoč otrokom in ostalim civilistom, vendar so včasih zaradi visoke intenzivnosti spopadov prisiljeni v nedelovanje. V državi so potrebne konkretne spremembe na vseh področjih delovanja in ogromna humanitarna pomoč, da se preneha to trpljenje in znova vzpostavi mir.

Ključne besede: oborožen spopad, vojna, otroci, Sirija.

Children as victims of armed conflict in Syria

In 2011 a protests against government have started in Syria with a wish for changes in the country, the protests quickly escalated in armed assaults exactly a war. Opposition sides have turned against a regime of Bashar al-Assad and demanded his resignation. From both sides (government and opposition) comes to inhumane warfare and with that to break of international law. In the country rules one of a biggest humanitarian catastrophe of modern history. Casualties are mostly innocent civilians, among them even children. Despite good international law grounding on this field (Convention on the rights of child etc.) there are recorded many violations of children rights from both sides. Position of most children is for us hardly imaginable and it demands quick and effective act of international community. Children are victims of rapes, torture, violence, they are used as soldiers, they don't go to school, starving to death, living as refugees etc. The United Nations (special representative GS for children in armed combats, UNICEF, UNCHR) are intensively taking care and helping children and other civilians however they are because of high intensity combats forced not to acting. In the country are needed big changes on all areas of activities and huge humanitarian help to stop this suffering and again establish peace.

Key words: armed conflict, war, children, Syria.

Kazalo

Uvod	6
1 Metodološki okvir	7
1.1 Cilji proučevanja	7
1.2 Hipoteze	8
1.3 Metodologija.....	8
1.4 Struktura diplomskega dela.....	8
2 Temeljni pojmi	8
2.1 Otrok.....	8
2.2 Oborožen spopad.....	8
2.3 Vojna	9
2 Otrokove pravice.....	9
3.1 Konvencija o otrokovih pravicah	11
3.2 Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih	12
4 Sirija	13
4.1 Sirska vojna	14
4.2 Položaj sirskih otrok.....	17
4.2.1 Poročilo generalnega sekretarja glede otrok v oboroženih spopadih v Siriji, za obdobje od 1. marca 2011 do 15. novembra 2013	19
5 Organizacija združenih narodov.....	21
5.1 Posebni predstavnik Generalne skupščine za otroke v oboroženih spopadih	23
5.2 Mednarodni sklad združenih narodov za otroke – UNICEF.....	24
5.3 Agencija ZN za begunce - UNHCR	25
6 Rešitve za omilitev oz. prekinitve kršenja otrokovih pravic	26
Sklep.....	29
Literatura	32

Uvod

Kje so časi, ko so bile vojne še moška čast, ko so se bitke odločale na fronti (še prva svetovna vojna pred sto leti je bila taka) in je bilo za vojake nečastno ubijati ženske in otroke. Civilno prebivalstvo, celo otroci in dojenčki v »sodobnem svetu« že dolgo niso več zgolj »naključne žrtve« ali »kolateralna škoda« bojnih akcij, ampak vse pogosteje postajajo načrtno izbrani cilji vojaškega napada. Načrtno jih ubijajo, ugrabljajo, posiljujejo in zlorabljujejo v vojaške namene, vse pogosteje pa so uporabljeni celo kot živi ščit za zaščito vojakov pred napadi nasprotnikov (Slabe 2012).

Že od nekdaj se po svetu bijejo bitke za ozemlje, prevlado, preživetje, dokazovanje moči in drugo. V sodobnih spopadih je še posebej treba izpostaviti otroke, ki so velikokrat zaradi svoje nemoči oziroma šibkosti največje žrtve le-teh. Kljub vsem grozodejstvom krvavih spopadov so najhujše novice prav o otroških žrtvah, spolnih zlorabah, mučenjih itd. Lahko bi rekli, da so otroci prihodnost in predstavljajo največjo vrednost države. Mednarodne organizacije, države in družine bi morale največ truda, skrbi in varnosti nameniti prav njim. Z dobrim izobraževalnim sistemom, zdravstveno oskrbo in zaščito njihovih pravic lahko države pričakujejo uspešen razvoj. Vendar pa so se svetu vedno dogajale in se še vedno dogajajo grozne, strašljive in ljudem neznane grozote. V oboroženih spopadih, ki potekajo med državami ali v sami državi, so absolutno prevečkrat tarče civilni objekti in civilisti ter med njimi nedolžni otroci. S tem pa povzročijo največ škode nasprotni strani. Eden izmed pogostejše napadenih objektov je šola, ki omogočijo otrokom razvoj in izobrazbo. Kljub trudu mednarodnih organizacij, da zagotovijo zaščito otrok po svetu, so ponekod razmere še vedno obupne in nepredstavljive.

Vsi otroci sveta bi morali biti deležni hrane, vode, zdravstvene oskrbe, izobrazbe, ljubeče družine in varnosti. Milijoni med njimi pa živijo v lakoti, revščini, brez možnosti izobraževanja, nekateri s puško v roki ter opravljajo delo v nevzdržnih razmerah. Številke, ki govorijo o otrocih, ki so umrli v spopadih, bili ranjeni, spolno zlorabljeni ali celo prisiljeni ubijati, so grozljive, šokantne. Otroci so nedolžna, šibka, psihično in fizično nemočna bitja, ki si zaslužijo posebno pozornost in skrb, ne pa sodelovanje v bojih in opazovanje nasilja v svoji okolici. Prav to se dogaja v Siriji, v kateri divja oborožen konflikt znotraj države že od leta 2011. Sirski otroci pa so žrtve nehumanih prizorov in ogromnih kršitev otrokovih pravic. Oboroženemu spopadu v Siriji pravijo kar humanitarna katastrofa, saj je umrlo zelo veliko število ljudi, med njimi številni otroci. Govori se o "izgubljeni generaciji" otrok, saj v državi bombardirajo šole, domove in bolnišnice, ki so pomembne za otrokov razvoj in skrb. S tem pa

zanemarjajo razvoj prihodnje delovne sile, ki bo bila primorana zgraditi novo in stabilno državo.

Sirski humanitarni delavec je razmere v državi opisal z naslednjimi besedami: »Ob cestah so ostrostrelci, ki streljajo na vse, ki se pokažejo v njihovem vidnem območju, na poljih pa postavljene mine. Na meji oziroma postavljenih barikadah ustavijo prav vsakega, tudi medicinsko osebje, kamione s hrano in drugimi surovinami, ki so nujne za preživetje. Iz obleganih mest ne spustijo nobenega niti bolnih otrok, ki nujno potrebujejo zdravstveno oskrbo. Šole in domovi so porušeni zaradi bombardiranja. Otroci in ostali civilisti stradajo, trgovine so prazne. Smo v 21. stoletju, vendar razmere so kot stotine let nazaj« (Save the children 2016).

Skozi diplomsko nalogo bom predstavila mednarodnopravno podlago na področju otrokovih pravic in raziskala, če prihaja do kršitev le-teh v Siriji. Zanimalo me bo, kdo vse v Siriji krši otrokove pravice in v kakšnem obsegu. Prvi akter, ki bi moral poskrbeti za otroke, je država, vendar obstaja vprašanje, ali je sirska država sploh sposobna v tej vojni poskrbeti za varnost otrok in civilistov nasploh. Naslednji akter, ki lahko posreduje, kadar se govori o vprašanju človekovih pravic, je za to pristojna mednarodna organizacija. Najbolj primerna mednarodna organizacija za rešitev te problematike je Organizacije združenih narodov. Predstavila bom njeno delovanje in na koncu naloge predstavila primerne rešitve, ki bi omilile ali prekinile kršenje otrokovih pravic.

1 Metodološki okvir

1.1 Cilji proučevanja

V diplomski nalogi bom opredelila mednarodno pravni okvir otrokovih pravic na splošno in v oboroženih spopadih (Konvencija o otrokovih pravicah ter dva dopolnilna protokola) ter na splošno opisala konflikt, ki divja v Siriji. Cilj naloge je ugotoviti, kakšen je položaj otrok v Siriji, do katerih kršitev otrokovih pravic prihaja ter kakšne posledice lahko pusti oborožen spopad na otroke. V nadaljevanju se bom osredotočila na delovanje OZN oz. delovanje Urada visokega komisarja ZN za begunce, Posebnega predstavnika GS ZN za otroke v oboroženih spopadih in Mednarodni sklad ZN za otroke. Zanimalo me bo, kako zagotavljajo pomoč otrokom in na katerih področjih države delujejo. Za konec bom poiskala možne rešitve, ki bi bile nujne v Siriji, da se prepreči trpljenje otrok in se jim zagotovijo njihove pravice in boljša prihodnost.

1.2 Hipoteze

Hipoteza 1: Mednarodno pravo oboroženih spopadov zagotavlja varnost otrok v oboroženih spopadih.

Hipoteza 2: Oboroženi spopad v Siriji predstavlja z vidika otrokovih pravic humanitarno katastrofo.

Hipoteza 3: Za zaščito in pomoč sirskim otrokom skrbijo institucije OZN, vendar je njihova uspešnost odvisna od intenzivnosti spopadov in dostopa humanitarnih delavcev do najbolj s spopadi prizadetih regij.

Hipoteza 4: Razseljeni otroci, sirote bodo še dolgo po spopadih odvisni od humanitarne pomoči.

1.3 Metodologija

Za začetek bom uporabila metodo zbiranja virov, s katero bom poiskala primerne primarne in sekundarne vire. V nadaljevanju bom uporabila metodo analize in interpretacije primarnih virov (Konvencija o otrokovih pravicah, Izbirni protokol ...) in metodo analize in interpretacije sekundarnih virov (člankov, knjig in drugih virov).

1.4 Struktura diplomskega dela

V uvodu bom zapisala metodološki okvir, v katerem bo opredelitev raziskovalnega področja, cilji in namen diplomske naloge, predstavitev metodologije, hipotez in temeljnih pojmov (otrok, oborožen spopad). V jedru naloge bom predstavila mednarodno pravni okvir otrokovih pravic, predstavitev oboroženega spopada v Siriji, predstavitev razmer, v katerih živijo sirski otroci, delovanje Organizacije združenih narodov na področju otrokovih pravic ter možne rešitve te problematike. V zaključku sledi sklep in pa zavrnitev ali potrditev zadanih hipotez.

2 Temeljni pojmi

2.1 Otrok

"Vsako človeško bitje, mlajše od osemnajst let, razen če zakon, ki se uporablja za otroka, določa, da se polnoletnost doseže že prej" (Konvencija o otrokovih pravicah, 1. člen).

2.2 Oborožen spopad

V različnih učbenikih, vojaških priročnikih in mednarodni judikaturi je možno najti raznovrstne opredelitve. V večini primerov sta opredeljeni dve vrsti oboroženih spopadov: mednarodni oboroženi spopad in nemednarodni oboroženi spopad (Sancin in drugi 2006, 51).

Sancin in drugi (2009, 51) podajo opredelitev, da "oboroženi spopad pomeni oborožene sovražnosti določene intenzitete, ki presega raven posamičnih osamljenih spopadov, med oboroženimi silami dveh ali več držav, ali med državo in eno ali več organiziranimi nedržavnimi oboroženimi skupinami, ali med takšnimi organiziranimi nedržavnimi oboroženimi skupinami, in ki sprožijo uporabo prava oboroženih spopadov."

Po skandinavski šoli (Eriksson in drugi 2002) je "oborožen spopad, spopad zaradi nasprotovanja glede oblasti ali ozemlja, ki zaradi uporabe oborožene sile obeh strani, od katere je vsaj ena stran vladna, povzroči najmanj 25 žrtev zaradi bojevanja." Oborožen spopad razdelijo v tri kategorije:

- manjši oborožen spopad – od 25 do 1000 žrtev,
- srednji oborožen spopad – več kot 1000 žrtev, vendar v času enega opazovalnega leta od 25 do 1000 žrtev,
- vojna – vsaj 1000 žrtev v vsakem letu spopada.

Za definicijo vojne sta zato potrebna 2 elementa: kot prvo mora biti v opazovalnem letu vsaj 1000 žrtev, kot drugo pa mora biti eden od udeležencev država s svojimi silami, medtem je druga stran lahko druga država oziroma organizirana politična skupina (ali gibanje), ki se bojuje za politične cilje. Ta skupina lahko napade represivne organe (vojsko, policijo, agente varnostnih služb idr.), politične, gospodarske, diplomatske in druge institucije sistema ter prebivalstvo (Žabkar 2003, 102).

2.3 Vojna

Anton Bebler vojno razlaga kot:

izredno zaostren družbeni spopad, v katerem se družbene skupnosti (plemena, ljudstva, narodi, razredi, rasne, etične, verske in druge skupnosti), gibanja, države in združenja držav kontinuirano in organizirano na vseh straneh borijo za uveljavitev svojih ciljev, ob pretežni uporabi množičnega oboroženega boja, ki po obsegu in posledicah bistveno presega druge oblike oboroženega nasilja na isti ravni družbenega razvoja in vojaške tehnologije (Enciklopedija Slovenije 2000, 315).

2 Otrokove pravice

Skozi zgodovino in različne kulture se je pojem otrok spreminjal, s tem pa se je spreminjal tudi njegov status pripadnika človekove družbe. V srednjem veku so ga dojemali kot majhnega odraslega, sredi 19. stoletja pa so začela veljati nekatera področja otrokovega

varstva, kot sta zaščita otrok na delovnem mestu in pravica do izobrazbe. V naslednjem stoletju pa so začeli uveljavljati zdravstveno, socialno in pravno varstvo otrok (Agius Jager 2014, 18–26).

Michael Boylan (2012, 53) otroka na primer opredeli kot vse osebe, ki še niso dosegle določene starosti, ki je družbeno sprejemljiva za osamosvojitvev od družine in ta doba osamosvojitve se spreminja od družbe do družbe. Lahko rečemo, da je otroštvo privilegij bogatih, saj morajo revni hitro postati odrasli. Že zelo hitro začnejo z delom in pomočjo pri podpori družine, pri tem je otrokom iz razvitejših držav mnogokrat življenje lepše poslano kot otrokom iz tako imenovanega tretjega sveta (Spittler in Bourdillon, 2012).

Ker so v prvi svetovni vojni številni otroci ostali brez staršev, med drugim jih je veliko tudi umrlo, je Eglantyne Jebb pripravil Deklaracijo o otrokovih pravicah, ki jo je leta 1924 sprejelo Društvo narodov. S tem dokumentom so otroci prvič prikazani kot posebna krhka skupina, ki potrebujejo zaščito. Kljub temu pa je še veliko otrok ostalo nezaščiteneh. Od tedaj naprej so otrokove pravice začele dobivati vedno večjo pozornost (Children's rights in Wales 2005).

Grozote druge svetovne vojne so sprožile vzpostavitev natančne ureditve mednarodnih človekovih pravic. Leta 1945 je Organizacija združenih narodov (v nadaljevanju OZN) sprejela Splošno deklaracijo o človekovih pravicah, v kateri so bile vključene tudi otrokove pravice, vendar so mnogi trdili, da je potreben nov dokument za ureditev tega področja (Children's rights in Wales 2005). Enajst let pozneje pa so v OZN sprejeli drugo Deklaracijo o otrokovih pravicah. Določene otrokove pravice, kot sta zaščita otrok pred izkoriščanjem in pravica do šolanja, sta priznala že Pakt državljskih in političnih pravic in Pakt o ekonomski, socialnih in kulturnih pravicah. Minimalno starost 18 let za sklenitev delovnega razmerja pa je predpisala Konvencija mednarodne organizacije dela št. 138. Najpomembnejši dokument, sprejet na tem področju, je Konvencija o otrokovih pravicah (v nadaljevanju Konvencija), sprejeta 20. novembra 1989. Velja za eno najhitreje in najširše sprejeto konvencijo (Agius Jager 2014, 18–26).

Konvencija predstavlja prelomno točko na področju otrokovih pravic in je prvo pravno zavezujoče besedilo, ki priznava vse temeljne otrokove pravice (Humanium 2008a). Temeljne otrokove pravice so: pravica do življenja, pravica do razvoja, pravica do državljanstva, pravica do bivanja s starši, pravica do ohranjanja lastne identitete, pravica do svobodnega izražanja, pravica do zagotovitve varnosti, pravica do izobraževanja in razvoja, pravica do zdravja itd. (Konvencija o otrokovih pravicah 1989).

Otrokove pravice so v bistvu človekove pravice, vendar posebej prilagojene za otroka, saj upoštevajo njegovo šibkost, potrebe in starost (Humanium 2008a). Kljub vsem že obstoječim dokumentom jih je nastalo še nekaj, ki se dotikajo otrokovih pravic: Afriška listina za pravice otrok in dva dodatna protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah (Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih in Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije) (Humanium 2008b).

V nadaljevanju bom natančneje predstavila Konvencijo in Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih (v nadaljevanju Izbirni protokol I), kjer so natančno opredeljene pravice otrok na splošno in pravice v oboroženih spopadih.

3.1 Konvencija o otrokovih pravicah

"Konvencija je prvi pravno zavezujoč mednarodni dokument, ki na enem mestu vključuje celotni razpon človekovih pravic, vključno s civilnimi, kulturnimi, ekonomskimi, političnimi in socialnimi pravicami. Konvencija je skoraj univerzalno priznana, saj jo je do danes ratificiralo skoraj vseh 193 držav Organizacije združenih narodov (Unicef 2012)."

Kot sem napisala že v prejšnji točki, je bila Konvencija sprejeta 20. novembra 1989 s strani Generalne skupščine OZN. V veljavo je stopila eno leto pozneje, in sicer 2. septembra 1990. Dokument predstavlja osnovne standarde življenja, zdravstvene oskrbe, izobraževanja, razvoja otrok ter pravnih, civilnih in socialnih storitev (Konvencija o otrokovih pravicah 1989).

OZN se s to Konvencijo zavzema za pravice otrok "brez razlikovanja glede na raso, barvo, kožo, spol, jezik, veroizpoved, politično in drugo prepričanje, narodno, etnično ali družbeno poreklo, premoženje, invalidnost, rojstvo ali kakršen drug položaj otroka, njegovih staršev ali zakonitega zastopnika (Konvencija o otrokovih pravicah, 2. člen)."

Pri vseh dejavnostih morajo biti otrokove koristi glavno vodilo in vse države zaveznice morajo zagotoviti otroku takšno varstvo in skrb, kakršno je potrebno za njegovo blaginjo (Konvencija o otrokovih pravicah, 3. člen).

Iz področja osnovnega zdravja in zaščite otrok imajo otroci določene pravice: pravico do življenja, pravico do posebne skrbi otrok s posebnimi potrebami, pravico do najvišje ravni zdravja, pravico do socialnega varstva, pravico do življenjske ravni, ki ustreza njegovemu

umskemu, duhovnemu, telesnemu, nравstvenemu in družbenemu razvoju (Konvencija o otrokovih pravicah, 6., 23., 24., 26., 27. člen).

Otroci imajo naslednje državlјanske pravice in svoboščine: pravico pridobiti državlјanstvo, pravico do ohranjanja lastne identitete, pravico do svobodnega izražanja, pravico do svobodne misli, vesti in veroizpovedi, pravico do svobodnega združenja, pravico do zasebnosti (Konvencija o otrokovih pravicah, 7., 8., 13., 14., 15., 16. člen).

Pravice imajo tudi na področju družine in starševske skrbi, izobraževanja in prostega časa in posebne zaščite. Izpostavila bom samo bolj pomembne, to so: ločitev od staršev je možna le, če je to za njihovo dobro, pravica do zagotavljanja dostopa do informacij, pravica do posebnega varstva s strani države v primeru, da je začasno ali stalno prikrajšan za svoje družinsko okolje, pravica do izobraževanja, pravica do zaščite pred ekonomskim izkoriščanjem in pred opravljanjem kateregakoli dela, pravica do varstva pred spolnimi zlorabami (Konvencija o otrokovih pravicah, 9., 17., 20., 27., 28., 32., 34. člen).

Konvencija (32.–38. člen) prepoveduje delo otrok, ki je nevarno, spolne zlorabe, ugrabitev in prodajo otrok, mučenje, sodelovanje otrok v oboroženih spopadih otrok pod 15 let.

Čeprav je bila Konvencija ratificirana v skoraj vseh državah, je možno zaslediti številne primere kršitev le-te. V samih oboroženih spopadih otroci neizmerno trpijo in to na njih lahko pusti dolgotrajne posledice. Z namenom, da bi preprečili takšno stanje, so izdelali Izbirni protokol I (Smernice EU o otrocih v oboroženih spopadih 2003).

3.2 Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih

Izbirni protokol I so sprejeli na Generalni skupščini OZN, 25. maja 2000, z resolucijo št.A/RES/54/263 z namenom, da še boljše zaščitijo otroke v oboroženih spopadih zaradi "škodljivega in široko razširjenega vpliva oboroženih spopadov na otroke in njihove dolgoročne posledice za trajni mir, varnost in razvoj" (Izbirni protokol h konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih).

Glavna značilnost oziroma sprememba Izbirnega protokola I (1. člen) je dvig minimalne starosti iz 15 let na 18 let za sodelovanje v oboroženih spopadih. Prvi člen pravi, da "države pogodbenice sprejmejo vse možne ukrepe, da zagotovijo, da pripadniki njihovih oboroženih sil, ki še niso dopolnili 18 let, neposredno ne sodelujejo v sovražnostih". Izbirni protokol s

tem določa le prepoved neposredne udeležbe, vendar pa še vedno dopušča posredno udeležbo v sovražnostih, ki je prepovedana z Dopolnilnim protokolom k Ženevskim konvencijam o zaščiti žrtev nemednarodnih oboroženih spopadov (ICRC 2002).

Izbirni protokol (3. člen) ne prepoveduje prostovoljnega vstopa v oborožene sile pred 18 letom. Države se z ratifikacijo zavežejo, da bodo spodnjo starostno mejo za prostovoljni vstop dvignile nad tisto, ki je zapisana v 38. členu Konvencije. Ob prostovoljnem vstopu pa morajo države zagotoviti, "da:

- je tak vstop resnično prostovoljen,
- osebe vstopajo s soglasjem ustrezno obveščenih staršev ali zakonitih skrbnikov,
- so take osebe celovito obveščene o dolžnostih, ki jih taka vojaška služba vključuje,
- take osebe predložijo zanesljiv dokaz o starosti pred sprejemom v državno vojaško službo."

Izbirni protokol I (4. člen) prepoveduje novačenje otrok pod 18 let s strani nevladnih oboroženih sil. Ta člen se mi zdi zelo pomemben, saj je večina spopadov, v katerih so lahko potencialne žrtve otroci, nemednarodne narave, včasih pa je celo težko določiti vrsto oboroženega spopada. Tudi v Siriji divja oborožen spopad, v katerem novačijo otroke vladne in nevladne sile.

4 Sirija

Sirija je obmorska država na Bližnjem vzhodu v Jugozahodni Aziji, ki meji na Sredozemsko morje, Libanon, Izrael, Irak, Turčijo in na Jordanijo. Država leži na stičišču treh kontinentov in mnogih kultur. Skozi državo potekajo pomembne tranzitne trgovine med državami Bližnjega vzhoda (Pajer 2009). Po podatkih iz leta 2014 živi v Siriji 17.951.639 ljudi, med njimi je približno 90,3 % Arabcev, 9,7 % Kurdov in Armencev ter nekaj drugih manj številnih narodnosti. Uradni jezik je arabski. V Siriji je 74 % sunitov ter 13 % alavitov in šiitov (The world factbook 2014).

V zgodovinskih obdobjih je bila država del perzijskega, grškega, izraelskega, babilonskega, asirskega, hetitskega in rimskega imperija ter otomanskega cesarstva (Gabrovec in drugi 1998). Po koncu prve svetovne vojne je na tem ozemlju Društvo narodov uveljavilo francoski mandat nad državo (Country studies 2014). Sirija se je osamosvojila od francoske vojske leta 1946 z resolucijo OZN. Nastopil je čas moderne sirijske države in predaja oblasti lokalnim

oblastem. Na začetku je bila še vedno urejena na demokratični osnovi, kot jo je zapustila Francija. Dokaj hitro, v času dveh let, se je Sirija zapletla v arabsko vojno z Izraelom. V tem obdobju se je zgodilo veliko državnih udarov, ki so trajali od leta 1949 do 1970. Država se je srečala z nekaj krizami, ki so povzročile veliko nestabilnost države. Že dolgo pred sedanjim konfliktom so se Sirci borili z izzivi, ki so povzročali globoko nezadovoljstvo v drugih arabskih avtokracijah, vključno z veliko stopnjo brezposelnosti, visoko inflacijo, korupcijo, pomanjkanje političnih svoboščin (Blanchard in drugi 2015, 11).

S prenovo države je začel Hafeza Al Asad, ko je prišel na oblast. Posvetil se je prenovi velikih kapitalskih podjetij, spodbujanju trgovine, naložbam v zasebni sektor. Še vedno je ostalo odprto vprašanje meje z Izraelom. Po smrti predsednika leta 2000 je na oblast stopil njegov sin Bašar Al Asad. Kmalu so se začele demonstracije zaradi vse večjega nezadovoljstva državljanov, ki so prerasle v državljansko vojno (East Time 2014). Etnične delitve v Siriji so se začelje globlje kazati leta 2011. Protestno gibanje so začeli člani sunitsko-arabske večine proti obstoječi vladi zaradi nezadovoljstva in z željo po prevladi. Nekateri Kurdi pa so spor videli kot priložnost za doseganje večje avtonomnosti. Drugi so bili previdni pri podpori sunitsko-arabskih upornikov, saj bi le-ti lahko ob prevladi bili še bolj nenaklonjeni kurdskim političnim težnjam (Blanchard in drugi 2015, 11–12).

4.1 Sirska vojna

Sirija je bila včasih pojem stabilnosti na Bližnjem vzhodu, sedaj pa je veliko brezno nasilja. Po vzgledu sosednjih držav (arabska pomlad¹) se je ljudstvo uprlo režimu in zahtevalo spremembe. Vse se je začelo s protesti 15. marca 2011 v južnem mestu Dera, ko so vladne varnostne sile aretirale in mučile najstnike, ki so na zidove svoje šole zapisali: »Ljudje si želijo strmoglavljenja režima.« Sirski režim, na čelu z družino Al Asad, je na vse demonstracije odgovoril z orožjem, vohunjenjem, množičnimi aretacijami, mučenjem, posiljevanjem, propagandnimi lažmi in policijskim nasiljem. Opisani dogodek je bil začetek številnih protestov ter nasilja v Siriji. Ljudstvo je po številnih letih pokazalo svoje nezadovoljstvo in zahtevalo spremembe (Asare in drugi 2016) (STA 2015).

V državi se je oblikovala Svobodna sirska vojska, ki je bila sestavljena iz pobeglih poveljnikov in vojakov vojske ter civilistov. Borila se je proti Asadu z željo po njegovem

¹ Arabsko pomlad je zajel val protestov in demonstracij, ki se je začel leta 2010 v Tuniziji in hitro zajel še druge države arabskega sveta. Dejavniki, ki so privedli do demonstracij, so naslednji: obstoječa diktatura ali absolutna monarhija, kršitve človekovih pravic, korupcija, slabe gospodarske in ekonomske razmere, visoka brezposelnost, revščina in drugi demografski strukturni dejavniki (Manfreda 2011).

odstopu. Najhujši spopad med Svobodno sirsko vojsko in vladnimi silami se je zgodil v mestu Homs, saj je bil upor tam največji. Vladne sile so bile v veliki prednosti, saj so uporniki uporabljali le lahko orožje, minomete in jurišno orožje. Upornikom je uspelo napasti številne kontrolne in pomembne točke Asadovega režima, zavzeli pa so tudi mejne prehode med Irakom in Sirijo (Institute for the study of war 2011).

Nestabilnost v državi je omogočila vzpon samooklicane "Islamske države²" (v nadaljevanju ISIS), ki je s svojo brutalno taktiko povzročila veliko ogorčenje mednarodne javnosti. Na ozemlju Sirije in Iraka, ki ga nadzira uporniška skupina ISIS, je le-ta uvedla šeriatsko pravo. (Asare in drugi 2016) ISIS je zajel obsežna ozemlja v Siriji in začel s šokantnim nasiljem nad šiiti, kristjani, kolegi suniti in talci iz Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Francije in drugih držav (Council foreign relations 2016). Po številnih zmagah je 29. junija gibanje ISIS razglasilo ustanovitev kalifata Islamska država, ki se razteza od Iraka do Sirije. Lahko rečemo, da je postala paradržava, ker vlada in upravlja sama na svojih ozemljih, pri tem pa je še finančno neodvisna (RTVSLO 2014).

V državi so se tako z vladne strani kot uporniške strani izvajali in se izvajajo vojni zločini. ZN imajo dokaze o vojnih zločinih, kot so uboji, mučenje, posilstvo in prisilna izginotja. Pri tem so blokirali dostop hrane, vode in zdravstvene storitve, ki so bile namenjene civilistom. Varnostni svet ZN je pozival k neuporabi orožja v naseljenih območjih, vendar pa so civilisti še naprej žrtve. Pri tem so obtožili ISIS, da vodi kampanjo terorja, saj so njihovi bojovníki izvajali množične poboje nasprotnikov in verskih manjšin in obglavljali talce (Asare in drugi 2016).

Velik problem v Siriji predstavlja kemično orožje. V avgustu 2013 je bilo ubitih na stotine ljudi zaradi raket, napolnjenih z nevarnimi kemičnimi snovmi, ki so priletele v predmestja Damaska. Vladna stran je za dogodek okrivila nasprotnike. Zaradi možnosti ameriškega vojaškega posredovanja je Asad pristal na popolno uničenje kemičnega orožja. Čeprav je bila operacija odstranitve končana naslednje leto, je Organizacija za prepoved kemičnega orožja še vedno ugotovila uporabo kemičnega orožja v letu 2014. Za uporabo je obtožen tudi ISIS (Asare in drugi 2016).

² Današnja Islamska država je v osnovi naslednica Organizacije monoteizma in džihad iz leta 1999. Leta 2004 je njen voditelj prisegel zvestobo vodji Al Kaide in preimenoval skupino v Organizacijo baze džihada in države dveh rek. Leta 2006 so se med iraško vojno povezali z drugimi upornišskimi skupinami v Mudžahedinski svet šura, ki se je boril za osvoboditev sunitov. V istem letu so razglasili ustanovitev Islamske države Iraka. V letu 2013 se je delovanje skupnosti razširilo še na Sirijo in pridobilo ime Islamska država Levante in Iraka. Junija je sledila ustanovitev kalifata in dokončno ime Islamska država (Tratnik 2014).

Na eni strani spopada imamo sedaj upornike, ki želijo moderno civilno organizirano državo in na drugi strani so uporniki, ki želijo radikalno islamsko državo. Zahodne države so sirska nacionalno opozicijo priznale kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva, ob domeni, da se bo opozicija ob zmagi zavezala splošno sprejetim načelom demokratičnega vladanja, človekovim pravicam in svoboščinam (Črnčec 2014).

Končno je v Siriji 27. februarja 2016 začela veljati prva pomembnejša prekinitev ognja po 5 letih od izbruha državljanske vojne. Dogovor je bil dosežen pod okriljem Združenih držav Amerike in Rusije. Po poročilih ruskega obrambnega ministrstva je 74 mest in območij privolilo v prekinitev ognja. Nadzor nad spoštovanjem miru bo izvajala Podporna delovna skupina za Sirijo, ki ji sopredsedujeta ZDA in Rusija. Dogovor pa ne velja za upornike Islamske države, Fronte el Nusra in podobne skupine (RTVSLO 2016d).

Glavni akter v borbi proti upornikom je vlada Bašarja Al Asada in Sirska arabska vojska (državna profesionalna vojska), ki želi ponovno vzpostaviti stabilno oblast. Na vladni strani se borijo še Narodna obramba, ki je bila ustanovljena leta 2013, in šiitske milice. V državi je veliko število uporniških skupin, ki se borijo proti trenutni oblasti, vendar obstajajo določena nesoglasja med njimi, zato niso med seboj povezane. Uporniške skupine so: Sirski nacionalni svet (glavna skupina), ISIS (največja skupina), Svobodna sirska armada, Fronta Al-Nusar, Sirska revolucionarna fronta. V tej vojni gre za konflikt, predvsem med uporniki in manjšinami. Med manjšine štejemo šiite, kristjane in alavite, ki podpirajo sedanji režim. Suniti pa so uporniki, ki jih podpirata Katar in Savdska Arabija (z orožjem in drugimi sredstvi za bojevanje). Vlado podpirajo v večji meri Iran (z vojaškim materialom in finančnimi sredstvi), Hezbolah iz Libanona (s svojimi enotami), Irak, Rusija (z različnim vojaškim materialom) in posledično Kitajska, ki podpira Rusijo. Uporniki so nedržavni akterji, združeni v različne skupine, ki jih podpira Turčija (z orožjem in opremo), ZDA (z materialno podporo in orožjem), Velika Britanija, Francija in Nemčija (z vojaškim materialom) ter posredno EU, ki je odstranila embargo na prodajo orožja upornikom (Berginc 2014).

Po petih letih boja je uničena ali močno poškodovana civilna infrastruktura, zdravstvene ustanove, elektrika in dostop do vode. To je privedlo do množičnega trpljenja ljudstva in migracij (Tobias 2016). V državi se je pojavila ogromna humanitarna kriza. Milijoni ljudi so zbežali iz Sirije v sosednje države in Evropo. Države po svetu se sedaj soočajo z enim od največjih navalov beguncev v novejši zgodovini. "Sirija je postala velika tragedija tega stoletja – sramotna humanitarna katastrofa, s trpljenjem in izgonom prebivalstva, ki nima

primere v novejši zgodovini," je dejal António Guterres, visoki komisar ZN-a za begunce. "Edina tolažba je človeški sprejem v sosednjih državah, ki rešujejo življenja tolikih beguncev." Velik problem predstavljajo otroci, ki nimajo možnosti za pridobitev izobrazbe, ki bi omogočila, da bodo v prihodnosti poskrbeli za prenovo Sirije (RTVSLO 2013). V spopadih je bilo ubiti ali ranjenih približno 2,3 milijona ljudi (od tega 470 tisoč ubitih), več kot tisoč jih je aretiranih ali celo neidentificiranih, okoli 6,1 milijonov Sircev je zapustilo domove, 6,5 milijonov je notranje razseljenih, 13,5 milijona ljudi še vedno potrebuje humanitarno pomoč. Bruto domači proizvod, ki je v letu 2010 znašal 60,2 bilijonov \$, je sedaj samo 27,2 bilijonov \$, kar pomeni 55-odstotno zmanjšanje. Skupno škodo v petih letih so ocenili na 259,6 bilijona \$. Več kot 80 odstotkov prebivalstva živi pod pragom revščine (Abu-Ismael in drugi, 2016). Življenjska doba v državi je upadla za skoraj 13 let in za 50 odstotkov je upadel obisk šole (OCHA 2016). Večina ljudi v Siriji nima dostopa do pitne vode in hrane. Številni otroci so izgubili družine in bivališče ter ostali brez dostopa do šol. V državi vlada vsesplošna revščina. Pri tem pa sprte strani omejujejo dostop humanitarnih organizacij do civilistov v stiski. Nekateri živijo na težko dostopnih mestih, drugi pa v obleganih krajih, kjer ni možnosti dostopa do reševalne pomoči (Asare in drugi 2016).

Sprva mirne demonstracije so se sprevrgle v državljansko vojno. Oborožen spopad, ki divja v Siriji že od leta 2011, lahko označimo za vojno, saj sta izpolnjena oba pogoja glede na skandinavsko definicijo vojne. V nasilne spopade je vključena vladna stran in različne uporniške skupine, ki nasprotujejo glede sedanje oblasti. Drugi pogoj je 1000 žrtev v opazovalnem letu, vendar je v Siriji umrlo že 470 tisoč ljudi v 5 letih, kar močno presega minimalno mejo. Glede na posledice, ki jih je pustila vojna, bi morala mednarodna skupnost stopiti skupaj in se zavzeti za prekinitve ognja, če ne z mirnimi sredstvi pa z oboroženo akcijo. Vendar pri tem nastopi prvi problem, saj ZDA podpira sirska nacionalno opozicijo, Rusija pa sedanji režim Bašarja Al Asada. Poleg njih pa v podporo vladne in uporniške strani stoji veliko število drugih držav in s tem samo povečujejo sredstva za vojskovanje. Glede na nehumano vojskovanje položaj civilistov ni najboljši. V nadaljevanju bom predstavila položaj otrok v tem breznu nasilja.

4.2 Položaj sirskih otrok

V petih letih krize v Siriji je položaj več kot 5,6 milijona otrok znotraj države nepredstavljev. Približno 2 milijona otrok živi na težko dostopnih in nevarnih mestih in so zaradi spopadov odrezani od humanitarne pomoči, ki so je nujno potrebni. Poleg tega je skoraj 2 milijona otrok beguncev v Libanonu, Jordaniji, Turčiji in drugih državah. Več kot 3 milijone otrok pa živi

pri gostiteljskih skupnostih, kjer se soočajo z odsotnostjo osnovnih življenjskih storitev. Določeni otroci še vedno kažejo izjemen pogum in odločnost, kljub vsemu grozodejstvu, ki so jih videli, občutili ali slišali za njih (Unicef 2015). Do leta 2016 so spopadi po državi prizadeli približno 8,4 milijona otrok, kar je več kot 80 odstotkov sirskih otrok. Od tega živi v revščini okoli sedem milijonov otrok. Nasilje je postalo nekaj vsakdanjega, naselilo se je v šole, parke, domove, bolnišnice, svetišča in na igrišča. V letu 2015 je Unicef zaznal 1500 hudih kršitev otrokovih pravic. V več kot polovici primerov gre za pohabljanje zaradi rabe orožja in eksplozivnih sredstev ter umore (RTV SLO 2016b). Med drugim so uporabljali številne tehnike mučenja, kot so: pretepanje z električnimi kablji, biči, lesenimi in kovinskimi palicami, puljenje nohtov na rokah in nogah, pohabljanje, spolne zlorabe, opekline, povzročene s cigaretnimi ogorki, izpostavitve električnemu udaru, zapiranje v samice in izpostavljenost mučenju sorodnikov (RTV SLO 2012). Veliko otrok je bilo ubitih v šolah ali na poti proti domu. Fantje, stari med 15 do 17 let, so bili v prvih letih konflikta rekrutirani v bojne skupine z namenom opravljanja podpornih nalog stran od bojišča. Od 2014 naprej pa je možno zaslediti tudi otroke, stare od 7 let naprej. V bojnih skupinah se vojaško urijo, sodelujejo v spopadih, nosijo in vzdržujejo orožje, ob tem pa so postavljeni v smrtno nevaren položaj. Nekateri pa otroke tudi novačijo za ubijanje, tudi v vlogah ostrostrelcev in rabljev (RTV SLO 2016b).

Očividci so poročali, da so 9. marca 2012 otroke, stare med osem in trinajst let, nastavili pred okna avtobusa, v katerem so se peljali pripadniki vojske in jih s tem uporabili kot živi ščit. Nekateri pa so morali celo sedeti na tankih, da preprečijo napade nasprotnih sil (Save the children 2016).

Večina otrok živi na robu lakote, saj je hrana postala težko dostopna in draga. Veliko trgovin je praznih ali celo porušениh. S treh obrokov na dan so otroci prešli na enega ali celo nobenega. Učitelji poročajo, da zaradi pomanjkanja hrane ter njene slabe kvalitete otroci med poukom omedlevajo. Primorani so jesti vse, kar najdejo, včasih tudi stare konzerve, zaradi katerih pride do raznoraznih zastrupitev, največkrat pa je njihov obrok sestavljen iz kruha in vode (Save the children 2016).

Območja, kjer naj bi se otroci počutili varne, kot so dom, šola, igrišča, so sedaj postala smrtonosna. Bombe so uničile veliko domov, šol, bolnišnic, igrišč itd. Zaradi spopadov je bilo bombardiranih več kot 4 tisoč šol. Dolgotrajna vojna pušča na otrocih, ki so bili izpostavljeni grozodejstvu, globoke psihološke brazgotine. Starši, učitelji in zdravniki pričajo o skupnih

simptomih otrok v njihovi oskrbi: mokrenje postelje, ponavljajoče se nočne more, govorne težave, socialno izolacijo, agresivno vedenje, depresija (Save the children 2016).

"Za najmlajše otroke je ta kriza vse, kar so doslej doživeli. Mladostnikom, ki vstopajo v pomembno obdobje življenja, sta nasilje in trpljenje zaznamovala njihovo preteklost, oblikujeta pa tudi njihovo prihodnost," je dejal izvršni direktor UNICEF-a Anthony Lake. *Medtem ko se je kriza prevesila v peto leto, je celotna generacija mladostnikov v nevarnosti, da ostane izgubljena v začaranem krogu nasilja in ga prenaša na naslednje generacije* (Unicef 2015).

"Lahko se zgodi, da bo večina nedolžnih postala trajna žrtev grozljive vojne," je poudaril visoki komisar ZN. Spopadi puščajo sledi na duševnem in telesnem zdravju. Otroci potrebujejo zdravljenje v bolnišnicah zaradi opeklin, zlomov, strelnih ran in drugih poškodb. Med pogovori je možno zaslediti jezo kot zelo pogosto reakcijo med mladimi. Nekateri pa si želijo udeležiti bojov z orožjem v roki. Zaradi revščine so begunski otroci primorani delati, da lahko preživijo. V Jordaniji in Libanonu so opazili, da delajo tudi otroci, stari 7 let, in sicer po več ur dnevno in v nevarnih pogojih. V Jordaniji vsaka druga begunska družina živi od sredstev, ki jih pridobi otrok. Skrb vzbujajoč problem predstavljajo novorojenčki, rojeni v izgnanstvu, brez potnih listov (UNHCR 2013).

Kriza za seboj pušča veliko generacij otrok brez izobrazbe, ki bo v prihodnosti bistvena za postavitev države na noge. Dostop do izobrazbe je padel iz 95 odstotkov na 75 odstotkov leta 2015 zaradi pomanjkanja učiteljev in infrastrukture. Po poročilih sirskega ministrstva za šolstvo v prejšnjem letu ni delovalo 5.800 šol, od tega 5.200 zaradi uničenja ali nedostopnosti, druge pa so služile kot zatočišče za notranje razseljene osebe. Približno 2 milijona otrok več ne hodi v šolo, za druge pa vsakodnevno obstaja tveganje, da opustijo šolanje. Šole pa ne obiskuje tudi 53 odstotkov otrok beguncev v sosednjih državah. Leta 2010 je bilo v osnovno šolo vpisanih 98 odstotkov otrok, v prejšnjem letu pa le še 61,5 odstotka. Konflikt je pustil velik vpliv tudi na pismenost, saj je okoli 360 000 mladih Sircev nepismenih (Abu-Ismael in drugi, 2016).

4.2.1 Poročilo generalnega sekretarja glede otrok v oboroženih spopadih v Siriji, za obdobje od 1. marca 2011 do 15. novembra 2013

Kršitve otrokovih pravic v Siriji so naslednje: novačenje otrok za bojne in podporne naloge, aretacije, mučenje (pretepanje z električnimi kablji, biči, kovinskimi gumijevkami, kladivom

...), uporaba otrok kot živi ščit, spolno nasilje, uboji, ugrabitve, zavrnitev humanitarne pomoči za otroke.

Združeni narodi so do konca leta 2013 preverili 2107 hudih kršitev otrokovih pravic, vendar imajo omejene zmogljivosti pri preverjanju informacij na obleganih območjih. Uporaba otrok v boju je v Siriji postala del vsakdana. Rekrutiranih naj bi bilo približno 271 dečkov in 7 deklic do 17 let. V mnogih primerih so dobili 400 \$ plače na mesec. Fante, stare od 12 do 17 let, je Svobodna sirska vojska uporabila za vojake, kuharje, nosače, tihotapljenje orožja, vohune, kurirje, čiščenje orožja in živi ščit. Potrjen je tudi primer, ko so vladne sile leta 2011 uporabile enajstletnega dečka za živi ščit z namenom, da se nasprotna stran preda. Otroci so bili žrtve množičnih pobojev v mestih Dara, Hama, Homs, Tartus in drugih. Zabeleženih je kar nekaj primerov ubojev otrok s strani ostrostrelcev in zaradi bombnih napadov.

Eden izmed razlogov za notranje razseljevanje ali pobeg iz Sirije je spolno nasilje ali strah pred spolnim nasiljem nad otoki in ženskami. Uporabljalo naj bi se zaradi poniževanja, da bi prisilili osebo k izdaji pomembnih podatkov ali predaje sorodnikov. Največ posilstev se je zgodilo s strani sirske obveščevalne službe in sirske oboroženih sil.

ISIS naj bi po poročanju ustanovil tri taborišča za usposabljanje otrok v mestu Raqqa. Na stotine otrok je zaprtih v Aleppo in prisiljenih, da sodelujejo pri seminarjih indoktrinacije. Uporabljali so jih kot samomorilce in jih spodbujali k sodelovanju v javnih brutalnostih. Vse skupaj naj bi ugrabili 463 otrok z namenom rekrutiranja v bojne skupine ali za izmenjavo z zaporniki.

Šole in bolnišnice po državi so v veliki meri uničene in tarča vseh strani v spopadih. Glede na statistiko je bilo do leta 2013 uničenih ali poškodovanih 3000 šol od 22000 v državi. Več kot 1000 šol se uporablja kot zaklonišče za notranje razseljene osebe. Strani v spopadu pa šole uporabljajo kot vojašnice, operativne baze in centre za pridržanje. Po podatkih sirske vlade naj bi bilo uničenih 63 bolnišnic, 471 zdravstvenih domov in 412 reševalnih vozil (Security Council 2014).

Tabela 4.1: Storilci kaznivih dejanj in dejanja, ki so jih storili po poročilih generalnega sekretarja glede otrok v oboroženih spopadih

	2012	2013	2014	2015	2016
Vladne sile	a, b, d	a, b, c, d	b, d, c	b, c, d	b, c, d
Svobodna sirska vojska (Free syrian army –		a	a	a	a

FSA)					
ISIS (Islamic State of Iraq and Syria)			a, b	a, b, c, d	a, b, c, d
Fronta Al-Nusar			a, b	a, b	a, b
Kurdi			a	a	a

a: novačenje in uporaba otrok v oboroženih spopadih

b: ubijanje in pohabljanje otrok

c: spolno nasilje nad otroki

d: napadi na šole in bolnišnice

Vir: Security Council (2014).

Po vseh podatkih, navedenih v tem poglavju, se otrokom dogajajo hude kršitve njihovih pravic. V prvi vrsti bi morala za varstvo otrokovih pravic poskrbeti država, vendar v tem primeru je prav ona ena izmed večjih kršiteljic. V primeru, da država noče oz. ni sposobna izvajati svojih mednarodnopravnih obveznosti, se odgovornost prenese na mednarodno skupnost oz. OZN, ki bi se lahko sklicevala na koncept Responsibility to Protect³ (R2P). OZN je najbolj primerna institucija, da poskrbi za otroke v vojni zaradi svojih pooblastil, ki izhajajo iz UL ZN in mednarodnega značaja. Organizacija lahko ukrepa v številnih zadevah, njen glavni cilj pa je varovati mednarodni mir in varnost po svetu. V naslednjem poglavju bom predstavila delovanje OZN v Siriji, še posebej na področju zaščite otrokovih pravic.

5 Organizacija združenih narodov

OZN je mednarodna organizacija, ki je bila formalno ustanovljena leta 1945 kot naslednica Društva narodov. Danes je v organizaciji vključenih 193 držav članic. Sestavljena je iz 6 organov: Varnostnega sveta, Generalne skupščine, Skrbniškega sveta, Ekonomskega in socialnega sveta ter Sekretariata. Sestavni del organizacije pa so tudi različni programi in skladi po svetu, kot na primer Sklad za otroke (Unicef), Urad visokega predstavnika OZN za begunce (UNHCR) in druge neodvisne specializirane agencije (Stalno predstavništvo RS pri mednarodnih organizacijah na Dunaju 2016).

Generalna skupščina je za večjo zaščito otrok 20. novembra 1989 sprejela Konvencijo o otrokovih pravicah, v katero so zapisali njihove pravice. S Konvencijo so uredili državljanske,

³ Responsibility to Protect oz. Odgovornost zaščiti je koncept, s katerim želi mednarodna skupnost zaščititi prebivalce pred genocidom, vojnimi zločini, etničnim čiščenjem in zločinom proti človeštvu ob nedelovanju države. Dve bistveni načeli, ki tvorita jedro R2P, sta: prvič "primarna odgovornost za zaščito državljanov je v rokah države same" in drugič: "kjer so prebivalci žrtve kršitev človekovih pravic, kot posledica državljanske vojne, vstaje, represije ali državnega kolapsa in je ta krizna država nevoljna ali nesposobna sama preprečiti ali prekiniti te napetosti, načelo neintervencije popusti mednarodni odgovornosti zaščititi" (ICISS 2001, 11)

politične, ekonomske, socialne in kulturne pravice otrok. Enajst let pozneje so sprejeli še dva izbirna protokola kot dodatek h Konvenciji in leta 2011 še tretji izbirni protokol, ki omogoča posameznikom, da lahko vložijo pritožbo pri Odboru OZN za otrokove pravice (Unicef 2015). Leta 1996 pa je GS ustanovila mandat Posebnega predstavnika GS za otroke v oboroženih spopadih, ki služi kot vodilni zagovornik ZN za zaščito in dobro počutje otrok v spopadih (Office of the special representative of the Secretary-General for children and armed conflict 2016).

Skupaj so identificirali 6 hudih kršitev, ki vplivajo na otroke v času oboroženega spopada:

- novačenje in uporaba otrok,
- ubijanje in pohabljanje otrok,
- spolne zlorabe,
- napadi na šole in bolnišnice,
- ugrabitve,
- zavrnitev dostopa humanitarne pomoči (Office of the special representative of the Secretary-General for children and armed conflict 2016).

V OZN so poleg vsega sprejeli še veliko resolucij, namenjenih izrecno otrokom, in to so: Resolucija Varnostnega sveta ZN 1261, 1314, 1379, 1460, 1539, 1612, Resolucija Generalne skupščine A/RES/51/77, A/RES/53/128, A/RES/54/149, A/RES/55/79, A/RES/57/190 in še nekaj drugih. V nadaljevanju bom zapisala, za kaj vse se v OZN zavzemajo v teh dokumentih: spodbujajo celoten sistem OZN, da čim bolj učinkovito preprečujejo uporabo otrok-vojakov; obsojajo ciljanje otrok v oboroženih spopadih, napade na civilne objekte, pohabljanje, prisilno delo ugrabitve, nasilno preseljevanje; nudijo vso podporo UNICEFU, posebnemu predstavniku GS za otroke v oboroženih spopadih, visokemu komisarju za begunce in ostalim; pozivajo k ustreznemu izobraževanju in usposabljanju za humanitarne in ostale delavce na področju zaščite otrok; pozivajo države, da upoštevajo mednarodno pravo; opozarjajo na posebno zaščito deklic pred spolnim nasiljem; opozarjajo na problematiko ilegalne trgovine; spodbujajo zaščito in pomoč beguncem, notranje razseljenih oseb in ugrabljenih otrok; zahtevajo varen in neoviran dostop humanitarne pomoči do vseh otrok; pozivajo, da pravice otrok vključijo v mirovna pogajanja; zahtevajo, da države ustvarijo sistem hitrega obveščanja s terena; spodbujajo prekinitev prisilnega dela otrok; spodbujajo države, da sprejmejo zakonodajo proti diskriminaciji otrok s posebnimi potrebami; zahtevajo

brezplačno izobraževanje za vse; spodbujajo registracijo vseh otrok ob rojstvu (UN Security Council Resolution 1612 and Beyond 2009; United nations 2015).

OZN je skupaj z Arabsko ligo v Sirijo poslala posebnega predstavnika Kofija Annana z namenom, da po diplomatski poti doseže sporazum med sovražniki. Njihov mirovni načrt je vseboval naslednjih šest točk: prenehanje ognja in zaščita civilistov, sodelovanje pripadnikov mirovne operacije s sprtimi stranmi, vnesti stabilnost v državo, zagotovitev humanitarne pomoči na vseh območjih in dvourno prenehanje ognja za dostavo pomoči, izpustitev vseh političnih zapornikov in ranjenih oseb (UN, six point proposal). Načrt je dobil veliko podporo mednarodne skupnosti, vendar se nobena stran ni držala dogovora (STA 2012b).

V nadaljevanju je VS ZN odobril napotitev neoboroženih vojaških opazovalcev za 90 dni (mednarodna misija UNSMIS). Vodja misije je poudaril, da so sirske sile zmanjšale uporabo težkega orožja, vendar nadaljujejo vojaške operacije in izvajajo množične aretacije (STA 2012c). V avgustu so operacijo prekinili, saj niso bili izpolnjeni pogoji za njeno delovanje. Dogovor o prekinitvi ognja sta sprti strani kar spregledali in nadaljevali boje (Ja in Z 2012). Velik problem pri odločnejšem ukrepanju ima OZN zaradi Rusije in Kitajske, saj sta kar nekajkrat vložili veto na njihove odločitve (STA 2012d). Leta 2012 so ZN prvič vpisali Sirijo na tako imenovani »sramotni seznam držav«, ki kršijo mednarodne konvencije (Slabe 2012).

V nadaljevanju bom predstavila še institucije OZN, ki skrbijo za zaščito otrok neposredno ali pa posredno. Poleg OZN pa pomoč otrokom nudijo tudi nevladne organizacije in Mednarodni odbor Rdečega križa.

5.1 Posebni predstavnik Generalne skupščine za otroke v oboroženih spopadih

Prvi predstavnik, imenovan leta 1997, je bil Olara A. Otunnu. Naslednja je bila Radhika Coomaraswamy, ki je v okviru svojega poslanstva spodbujala varovanje pravic otrok v oboroženih spopadih. Kot posebna predstavnica je služila kot neodvisni zagovornik za zaščito deklet in dečkov, ki jih je prizadel oborožen spopad, sodelovala je s partnerji, organizacijami in z vsemi drugimi, ki skrbijo za rešitev te problematike, z namenom boljšega odziva in hitrejše zaščite otrok, delovala kot moderator za olajšanje in pomoč operativnim akterjem na terenu. V tesnem sodelovanju s partnerji OZN, državami članicami, nevladnimi organizacijami in civilno družbo poskuša Urad posebnega predstavnika izvajati naslednje bistvene naloge: sprejemanje in poročanje, raziskave, timsko delo in koordiniranje (Permanent mission of Germany to the United nations – New York 2008).

Sedanja Posebna predstavnik je Leila Zerrougui, izvoljena leta 2012. Njena vloga je okrepiti zaščito otrok, ozaveščanje, spodbujanje pri zbiranju potrebnih informacij, spodbujanje mednarodnega sodelovanja za večjo zaščito otrok. Generalni skupščini, Svetu za človekove pravice, Varnostnemu svetu ZN in vladam, ki se jih tematika tiče, letno poroča o izzivih in okoliščinah, s katerimi se soočajo otroci. Leta 1999 je bila prejeta prva resolucija Varnostnega sveta ZN o otrocih v oboroženih spopadih (Office of the special representative of the Secretary-General for children and armed conflict 2016).

5.2 Mednarodni sklad združenih narodov za otroke – UNICEF

Na zasedanju Generale skupščine Združenih narodov je bil 11. decembra 1946 ustanovljen Mednarodni sklad Združenih narodov za otroke ali drugače Unicef. Ustanovljen je bil z namenom kratkoročne pomoči otrokom v povojni Evropi. Sklad je v celoti financiran s prostovoljnimi prispevki. Po končani drugi svetovni vojni so prostovoljci Unicefa zagotavljali zdravila in hrano po Evropi. Leta 1953 je postal stalni organ OZN. Ob tem se je njegova aktivnost preusmerila v izvajanje razvojnih programov v Azijo, Afriko, Latinsko Ameriko in na Bližnji vzhod. V današnjem času Unicef skrbi za preživetje, kakovosten razvoj in zaščito otrok v 156 državah po svetu. Otrokom, ki so potrebni pomoči, zagotavlja ustrezno prehrano, pitno vodo, zdravstveno oskrbo, osnovno izobraževanje ter zaščito pred izkoriščanjem in nasiljem. Prednost njihovega delovanja je v stalni prisotnosti na terenu, usmerjenosti k dolgoročnim razvojnim programom pomoči otrokom in politični nevtralnosti (Unicef 2016).

UNICEF v državah v razvoju izvaja programe pomoči otrokom:

- *Skrbi za preživetje ter celovit in kakovosten razvoj otrok v zgodnjem otroštvu.*
- *Otrokom zagotavlja možnosti, da se vključujejo v osnovno izobraževanje in da je pri tem zagotovljena enakost med spoloma.*
- *Bori se proti epidemiji virusa HIV in aidsa ter zagotavlja pomoč okuženim in drugače prizadetim otrokom.*
- *Otroke ščiti pred zapostavljanjem, diskriminacijo, nasiljem, izkoriščanjem in zlorabami.*
- *Otrokom in njihovim družinam zagotavlja nujno pomoč v kriznih razmerah (Unicef 2016).*

Na območju Sirije in sosednjih držav Unicef že od samega začetka oboroženih spopadov zagotavlja nujno pomoč otrokom. Ukrepi, ki jih izvajajo, so: zagotavljanje pitne vode,

ustreznih sanitarij, tablet za prečiščevanje vode, hrane in mikrohranil, zdravstvene oskrbe ter spodbujanje higienskih ukrepov. V begunskih taboriščih je vzpostavil posebne varne prostore, v katerih zagotavlja psihosocialno pomoč otrokom, saj so nasilje, depresija, travme in strah na otrocih pustili trajne posledice. Zaradi nujne potrebe po izobraževanju otrok je vzpostavil šole in nujne učne pripomočke. Šola otrokom poleg izobraževanja predstavlja varen prostor oziroma zavetišče pred nasiljem (Lančič 2014).

"Več kot 1,3 milijona otrok v begunskih centrih in drugih gostujočih skupnostih v sosednjih državah je bilo letos cepljenih proti ošpicam s podporo UNICEF-a in njegovih partnerjev. Skoraj 167.000 otrok beguncev je bilo oskrbljeno s psihosocialno pomočjo; več kot 118.000 otrok je nadaljevalo šolanje znotraj in zunaj formalnih šol, z vodo pa je bilo oskrbljenih več kot 222.000 ljudi (Laban 2013)."

5.3 Agencija ZN za begunce - UNHCR

UNHCR je bil ustanovljen 14. decembra 1950 z namenom pomagati Evropejcem, razseljenim zaradi vojne. V OZN so hoteli razpustiti Agencijo po končanju njihovega dela. Vendar se je pojav begunstva po vojni nadaljeval in mnenja o tem, da ga več ne bodo potrebovali, so se razblinila. Z leti se je vse bolj izkazovalo, da je razseljenost obstojen pojav. UNHCR je posredoval v šestdesetih letih prejšnjega stoletja v Afriki, v sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stoletja v Aziji in Južni Ameriki, v devetdesetih letih 20. stoletju pa v Afriki in Evropi, v 21. stoletju pa so pomagali v afriških državah (Demokratični republiki Kongo in Somaliji), Aziji (Afganistan). Za dobro opravljeno delo je Agencija ZN za begunce prejela Nobelovo nagrado za mir. "Danes UNHCR nudi pomoč 33,9 milijonom ljudi: 10,5 milijonom beguncev, 14,7 milijonom notranje razseljenim osebam, 3,1 milijonom beguncev, ki so se vrnili v domovino, 3,5 milijonom oseb brez državljanstva ter več kot 837.000 prosilcem za azil. Obseg proračunskih sredstev organizacije se je od njene ustanovitve do leta 2012 povečal s 300.000 na več kot 3,59 milijarde ameriških dolarjev (UNHCR 2016)."

V času sirske krize je Agencija prisotna tudi na tem območju in v sosednjih državah, kamor so se zategli begunci pred spopadi. Za večjo učinkovitost sodelujejo z vladnimi, lokalnimi oblastmi ter mednarodnimi in državnimi organizacijami. UNHCR razdeljuje pakete nujne pomoči, ki vsebujejo pribor za kuhanje, plastične posode, oblačila in odeje. Družine v največji stiski so deležne denarne pomoči, otrokom zagotavljajo štipendijo za šolanje ter komplete za učenje (Baldwin 2016). UNHCR je več milijonov otrok registriral in oskrbel z osnovnimi

osebni dokumenti. Trudijo se pomagati vse otrokom, rojenim v izgnanstvu, da pridobijo potne liste in s tem preprečujejo, da bi otroci ostali brez državljanstva. Ob vsem tem pa skrbi, da so vse družine in otroci nastanjeni v varnem zavetju (Laban 2013).

Kljub vsem ukrepov OZN še vedno ni videti konca nasilju in boljše prihodnosti za sirske otroke. Vse institucije, ki neposredno skrbijo za otroke na terenu, se izredno trudijo otrokom omogočiti minimalna sredstva za življenje, vendar so včasih blokirana s strani vlade in upornikov, zato je njihovo delovanje onemogočeno zaradi visoke intenzivnosti spopadov in finančnih sredstev. Pod nujno je treba ukrepati in pomagati otrokom in vsem ostalim civilistom, ki čutijo nepredstavljive posledice zaradi vojne.

6 Rešitve za omilitev oz. prekinitev kršenja otrokovih pravic

Vse strani v spopadu morajo prenehati novačiti in izkoriščati otroke. Otroci so nedolžna bitja, ki nikoli ne bi smela biti vpletena v konflikt. Svet mora hitro in učinkovito reagirati, da reši generacije otrok, ki se spopadajo s travmami, izolacijo, trpljenjem in pomanjkanjem hrane, vode, izobrazbe, ljubezni ter topline. Predlogi za izboljšanje in sčasoma končanje trpljenja otrok so:

1. Pogajanja in prekinitev oboroženih spopadov v Siriji.

Pod nujno je treba skleniti dogovor z vsemi stranmi v spopadih in prekiniti z napadi in taktiko obleganja, da se izognemo še več nepotrebni žrtvam in trpljenju. V interesu države ni možno zaslediti, da si želi prekiniti vojno in zaščiti prebivalstvo, zato je to obveznost OZN, saj je le organizacija, ki je ustanovljena z namenom varovanja mednarodnega miru in varnosti. Da zaustavi kršitve mednarodnega miru in odvrne grožnje mednarodnega miru, ima na voljo tri mehanizme posredovanja (mirno reševanje sporov, akcije v premeru ogrožanja miru in mirovne misije). Organizacija sicer ne posega v notranje zadeve držav, vendar pa v primeru, da ogrožajo mednarodni mir, lahko posreduje. Poskus mirnega reševanja spora (Annanov načrt) ni bil uspešen. Pri pogajanjih bodo dosegli soglasje obeh strani le, če bosta obe strani zadovoljni in dobili, kar si želijo. Vendar nastopi primer, saj imamo v konfliktu vpleteno vladno stran in upornike, ki pa so razdvojeni in se ne zavzemajo za iste stvari.

V UL ZN (42. člen) je zapisano, da v primeru, ko mirne rešitve spora ne pokažejo učinka, lahko "ustrezno ukrepa z letalskimi, pomorskimi in kopenskimi silami za ohranitev ali vzpostavitev mednarodnega miru in varnosti. Ti ukrepi so lahko prikaz moči, blokade in

druge operacije letalskih, pomorskih ali kopenskih sil članic Organizacije združenih narodov." Ob odločitvi za vojaško posredovanje pa bi bilo treba Rusijo in Kitajsko prepričati, da je to najboljša odločitev.

2. Dovoliti dostop humanitarne pomoči v oblegana mesta.

Približno 4,6 milijona ljudi živi na težko dostopnih mestih, kjer je močno omejen dostop humanitarne pomoči. Po ocenah jih od tega živi 486.700 v obleganih območjih, 274.200 pod nadzorom vladnih sil, 200.000 pod silami ISIS-a, 12.500 pa pod nadzorom nedržavnih oboroženih sil (Stephen O'Brien 2016). Z dolžino krize se trpljenje samo povečuje.

Hanaa Singer, Unicefova predstavnica, vztraja, da bi morali politični akterji in pa države pomagati pri delovanju humanitarnim akterjem na terenu, da lahko pridejo do nedostopnih območij pod nadzorom skrajnežev. Sedaj določenim otrokom in drugim, potrebnim pomoči, ne moremo nuditi osnovnih življenjskih potrebščin, saj imamo omejen dostop. Odgovornost političnih strank je, da čim prej začnejo dialog z ISIS in omogočijo humanitarnim delavcem dostop do otrok pod nadzorom ISIS-a (STA 2015).

Med drugim pa humanitarni akterji ne morejo delovati na ozemlju, ki je pod obleganjem vladnih sil. V 19 mestih, ki jih oblegajo večinoma vladne sile, živi skoraj dvesto tisoč ljudi. Štiri milijone ljudi na težko dostopnih mestih. Otroci in drugi civilisti v teh mestih trpijo zaradi podhranjenosti (RTV SLO 2016c).

3. Država in OZN se morata zavzeti za nujno izpustitev otrok iz obleganih mest, ki nujno potrebujejo pomoč, in za največjo možno skrb za psihosocialno zdravje otrok.
4. Treba je preprečiti vse napade na šole in zdravstvene ustanove, ki so nujno potrebne v državi.
5. Potrebna je večja učinkovitost VS ZN pri uresničevanju sprejetih resolucij.

V poročilih humanitarnih organizacij, ki delujejo na območju Sirije in sosednjih držav, je možno prebrati kritike glede Varnostnega sveta Združenih narodov, saj jim ni uspelo uresničiti lastnih resolucij. "Jan Egeland iz norveškega sveta za begunce je ob tem dejal: Grenka je stvarnost, da VS ZN ni uresničil lastnih resolucij. Strani v vojni nista bili kaznovani in sta ignorirali zahteve Varnostnega sveta, civilisti pa so zato še na slabšem, saj se dostop do humanitarne pomoči ni izboljšal (RTV SLO 2015)."

6. Izobraževanje za vse otroke.

Vsem sirskim otrokom je treba omogočiti dostop do izobrazbe. Unicef in UNHCR že zagotavljata osnovno izobraževanje v varovanih taboriščih, vendar ne povsod. Države gostiteljice sirskih beguncev si morajo prizadevati, da bodo v prihodnje zagotovile mesto v šoli za vse otroke. Pri tem pa nastanejo problemi zaradi premajhnih denarnih sredstev.

7. Denarna pomoč.

Za izboljšanje položaja otrok in dostop do osnovnih življenjskih potrebščin je potreben denar. Države in humanitarni akterji, ki pomagajo otrokom, imajo omejene vsote denarja za pomoč. V vsakem primeru ga je vedno premalo, saj je kriza v Siriji ena največjih humanitarnih katastrof na svetu. Humanitarne organizacije pa so finančno odvisne le od denarnih prispevkov drugih.

8. Sirija mora začeti spoštovati in zagotavljati svoje mednarodne obveznosti.

Kot država zaveznica Konvencije o otrokovih pravicah nosi Sirija glavno odgovornost za zagotavljanje zaščite otrok na svojem ozemlju. Zato mora vlada:

- odpraviti ubijanje in pohabljanje otrok ter preiskati primere kršitev in rezultate posredovati ustrezni instituciji,
- bolnišnice oznaniti kot nevtralni prostori za vse bolne in ranjene,
- se zavzeti za izpustitev vseh aretiranih otrok,
- sprejeti vse možne ukrepe za nemoteno delovanje humanitarnih akterjev na celotnem ozemlju Sirije,
- zagotoviti, da se spoštujejo mednarodne človekove pravice in humanitarno pravo (Security Council 2014).

Sklep

Skozi seminarsko nalogo sem raziskovala položaj otrok v Siriji, v kateri vlada oborožen spopad že od marca 2011. Vse se je začelo z mirnimi demonstracijami proti predsednikovemu režimu. Po petih letih vlada v državi ena velika humanitarna katastrofa. Močno je poškodovana civilna infrastruktura (domovi, zdravstvene ustanove, šole ...), dostop do vode itd. To je privedlo do množičnega trpljenja ljudstva in migracij, ki nima primere v novejši zgodovini. Velik problem predstavljajo otroci, ki nimajo možnosti za normalno življenje in izobraževanje, ki bi jim omogočilo, da v prihodnosti prenovijo državo. Na otrocih nasilni spopadi puščajo trajne posledice, s katerimi se bodo soočali še veliko časa v svoji prihodnosti, saj se srečujejo z nepredstavljamim nasiljem. Zabeleženih je ogromno kršitev otrokovih pravic, kljub dobri mednarodno-pravni podlagi na tem področju (Konvencija o otrokovih pravicah ...). Tako vladne kot nevladne oborožene sile ne spoštujejo mednarodnega prava, ki jih zavezuje. Za pomoč in varnost otrok veliko pomenijo mednarodne institucije OZN (UNICEF, UNHCR, Posebni predstavnik GS za otroke v oboroženih spopadih) in ostale nevladne humanitarne organizacije, vendar se tudi one srečujejo s težavami pri svojem delovanju.

Na začetku diplomske naloge sem si zastavila 5 hipotez. Vse svoje hipoteze lahko potrdim.

Hipoteza 1: Mednarodno pravo oboroženih spopadov zagotavlja varnost otrok v oboroženih spopadih. Konvencija o otrokovih pravicah, ki je bila sprejeta 20. novembra 1989, predstavlja osnovne standarde življenja, zdravstvene oskrbe, izobraževanja in razvoja otrok ter pravne, socialne in civilne storitve. Zagotavlja vse temeljne otrokove pravice. Za večjo zaščito in varnost v oboroženih spopadih so leta 2000 sprejeli še Izbirni protokol h konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih in Izbirni protokol h konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije.

Hipoteza 2: Oboroženi spopad v Siriji predstavlja z vidika otrokovih pravic humanitarno katastrofo. Oborožen spopad res predstavlja eno izmed najhujših humanitarnih katastrof na svetu iz vidika otrokovih pravic. Po 5 letih spopadov je močno poškodovana civilna infrastruktura (domovi, šole), zdravstvene ustanove (bolnišnice, zdravstveni domovi), dostop do vode in hrane. Okoli 13,5 milijona ljudi je odvisnih od humanitarne pomoči. Do leta 2016 je nasilje po državi prizadelo približno 8,4 milijona otrok, kar je več kot 80

odstotkov vseh otrok. Okoli 4,6 milijona otrok živi na težko dostopnih in nevarnih mestih, polovica manj jih je beguncev v sosednjih državah, 3 milijone otrok živi pri gostiteljskih skupnostih, kjer se srečujejo z odsotnostjo osnovnih standardov življenja, 7 milijonov jih živi v revščini, 2 milijona pa jih ne obiskuje šole.

Hipoteza 3: Za zaščito in pomoč sirskim otrokom skrbijo institucije OZN, vendar je njihova uspešnost odvisna od intenzivnosti spopadov in dostopa humanitarnih delavcev do najbolj s spopadi prizadetih regij. Sprejeli so številne mednarodno pravne zavezujoče in nezavezujoče dokumente, ki ščitijo otrokove pravice. Ustanovili so položaj in urad Posebnega predstavnika GS za otroke v oboroženih spopadih, katerega vloga je okrepiti zaščito s sprejemanjem in poročanjem informacij, timskih delom in koordinacijo. UNICEF zagotavlja pitno vodo, ustrezne sanitarije, tablete za prečiščevanje vode, hrano in mikrohranila, zdravstveno oskrbo ter spodbuja nujne higienske ukrepe. V taboriščih zagotavlja psihosocialno pomoč in izobraževanje otrok. UNHCR skrbi za otroke begunce, razdeljuje pakete nujne pomoči, nudi denarno pomoč tistim, ki jo najbolj potrebujejo, zagotavlja štipendijo za šolanje, registrira in oskrbi otroke z osnovnimi osebnimi dokumenti ter nudi varno zavetje. Vendar se v Siriji humanitarni delavci spopadajo z omejenim dostopom do otrok, ki jih nujno potrebujejo. Približno 4,6 milijona otrok živi na težko dostopnih mestih, od tega 486,700 v obleganih mestih. Čeprav vsi humanitarni akterji na terenu delajo vse za zaščito in pomoč otrokom, so bili velikokrat zaustavljeni na poti do cilja, kjer so jih nujno potrebovali. Oborožene vladne in nevladne sile jim velikokrat niso pustile delovanja na ozemlju pod njihovim nadzorom. V visoki intenzivnosti spopadov je zelo rizično pomagati, saj ob tem tvegaš tudi svoje življenje in dodatne žrtve. V Siriji se spopadajo z groznim nasiljem, ki ne pozna meja. Tarče so prav vsi, ki jim prekrizajo pot.

Hipoteza 5: Razeseljeni otroci, sirote bodo še dolgo po spopadih odvisni od humanitarne pomoči. Spopadi za seboj puščajo sledi na duševnem in telesnem zdravju, najbolj pa so prizadeti otroci, ki v teh težkih trenutkih ostanejo sami brez družine. Delavci, ki se pogovarjajo z njimi, so zasledili jezo kot pogosto reakcijo med mladimi. Zaradi revščine so begunski otroci primorani delati po več ur dnevno in v nevarnih pogojih, če niso deležni humanitarne pomoči. Nasilje pušča na otrocih globoke psihološke brazgotine. Učitelji, zdravniki in humanitarni delavci pričajo o skupnih simptomih otrok v njihovi oskrbi: mokrenje postelje, ponavljajoče se nočne more, govorne težave, socialno izolacijo, agresivno vedenje, depresija. Zaradi tega so v begunskih taboriščih ustanovili posebne varne prostore, v katerih zagotavlja psihosocialno pomoč otrokom, saj nasilje, depresija, travme in strah na

otrocih puščajo trajne posledice. Glede na dolžino in škodo, ki jo je povzročila vojna, bo veliko ljudi odvisnih od humanitarne, med njimi pa najbolj sirote, saj so ostali sami v tem krutem svetu s številnimi travmami.

Treba je rešiti generacijo otrok, ki se sedaj spopada s trpljenjem, pomanjkanjem hrane, vode, izobrazbe itd. Za izboljšanje položaja otrok je potrebna odločnejša reakcija OZN, saj država ni sposobna oz. noče poskrbeti za otroke in ustaviti kršitve otrokovih pravic. Glede na to, da vojna v Siriji predstavlja grožnjo mednarodnemu miru, je OZN naredila prvi korak in poskušala z mirnimi sredstvi reševanja doseči konec ognja, vendar se to ni obneslo. V tem primeru lahko z zračnimi, pomorskimi ali kopenskimi silami izvede akcijo. Eden izmed problemov, ki jih ima, je nestrinjanje v VS OZN, saj Kitajska in Rusija nasprotujeta večini predlogov.

Rešitve, ki bi pripomogle k omilitvi oz. prekinile kršenje otrokovih pravic, so: prekinitev ognja med sprtimi stranmi; mirovna misija OZN; država in OZN se mora zavzeti za nujno izpustitev otrok iz obleganih mest, ki pod nujno potrebujejo pomoč; poskrbeti morajo za največjo možno skrb za psihosocialno zdravje otrok; treba je preprečiti vse napade na šole in zdravstvene ustanove, ki so nujno potrebne v državi; vsi se morajo zavzeti, da omogočijo izobraževanje prav vseh otrok tako v Siriji ali izven nje. Institucije OZN so v veliki meri odvisne od donacij finančne pomoči, ki je sedaj nujno potrebna za še bolj učinkovito delovanje na terenu. V takšnih primerih bi morale vse države stopiti skupaj (s poenotenjem relevantnih nacionalnih in mednarodnih pravnih standardov) in se zavzeti za zaščito otrok in civilistov, ne pa gledati na svoje koristi in interese. S časoma bi se moral problem kršenja otrokovih pravic manjšati, saj je za to potreben dolgotrajen proces, ki je doživel pomembno prelomnico leta 1989. V primeru kršitev je pomemben primeren odziv mednarodne skupnosti, ki mora kaznovati vse kršitelje mednarodnega prava. Velik pomen pa igra prav izobraževanje, ki razvija intelektualne kapacitete in razgledanost ter s tem preprečuje nagnjenost k vojnem in povečuje spoznanje o nesmiselnosti vojn.

Otroci predstavljajo psihično in fizično šibkejša bitja, ki bi morala biti deležna varnosti in ljubezni, ne pa posrednega ali neposrednega sodelovanja v oboroženih spopadih, trpljenja, lakote itd. Osebnostno si nisem predstavljal, da so ljudje sposobni v takšni meri in takšni obliki kršiti otrokove pravice. Vse skupaj je nepredstavlljivo glede na razmere, v katerih mi živimo. Sirska vojna bo na otrocih pustila dolgotrajne posledice (poškodbe, invalidnost, duševne motnje, bolezni). Najhujše posledice bodo doživeli otroci begunci in tisti, ki so ostali brez

družine. Brez pomoči socialnih delavcev lahko postanejo depresivni in se zaprejo vase (npr. zaradi izgube bližnjih) ter agresivni (npr. zaradi sodelovanja v spopadih – otroci vojaki). Njihovo življenje bo spremljala jeza, strah, žalost in številne zamere. V primeru, da se vojna ne zaključi kmalu, bo imela država številne probleme v prihodnosti. Generacije otrok, od katerih se pričakuje, da postavijo državo na noge, bodo ostale neizobražene.

Literatura

1. Abu-Ismail, Khalid, Omar, Imady, Aljaž Kunčič in Osama Nojoun. 2016. *Syria at war*. Dostopno prek: https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/publications/files/escwa_report_2016_syria_at_war.pdf (11. maj 2016).
2. Agius Jager, Irena. 2014. *Otrokove pravice v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
3. Asare, Patrick, David, Gritten, James Offer in Lucy Rodgers. 2016. *Syria: The story of the conflict*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868> (7. marec 2016).
4. Baldwin, S. 2016. *Izredne razmere v Siriji*. Dostopno prek: <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/kje-smo-prisotni/trenutne-izredne-razmere-po-svetu/izredne-razmere-v-siriji.html> (8. julij 2016).
5. Berginc, Tim. 2014. *Vojna v Siriji – lokalni spopad med globalnimi akterji*. Diplomsko delo. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_berginc-tim.pdf (28. avgust 2016).
6. Blanchard, Christopher M., Carla E. Humud in Mary Beth D. Nikitin. 2015. *Armed Conflict in Syria: Overview and U.S. Response*. Dostopno prek: <https://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL33487.pdf> (23. februar 2016).
7. Boylan, Michael. 2012. Dolžnosti otrok. *Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo* 39 (249). Dostopno prek: [https://www.google.si/search?q=Boylan,+M.+\(2012\);+Dol%C5%BEnosti+otrok.+%C4%8Casopis+za+kritiko+znanosti+&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b&gws_rd=cr&ei=VWDAV8jQJKTb6ASF-L24DQ](https://www.google.si/search?q=Boylan,+M.+(2012);+Dol%C5%BEnosti+otrok.+%C4%8Casopis+za+kritiko+znanosti+&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b&gws_rd=cr&ei=VWDAV8jQJKTb6ASF-L24DQ) (26. avgust 2016).
8. Božič, Kristina. 2012. *Nihče več ne dvomi, da se v Siriji dogajajo grozne reči. Celo Rusija to ve*. Dostopno prek: <https://www.dnevnik.si/1042542782> (5. marec 2016).

9. *Children's rights in Wales*. Dostopno prek: <http://www.childrensrighswales.org.uk/> (22. februar 2016).
10. Council fereign relations. 2016. *Civil war in Syria*. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/global/global-conflict-tracker/p32137#!/conflict/civil-war-in-syria> (11. marec 2016).
11. Country studies. 2014. *Ottoman Empire*. Dostopno prek: <http://countrystudies.us/syria/7.htm> (5 junij 2016).
12. Črnčec, Damir. 2014. *Damir Črnčec: O nedostojnostih in ekstremizmih*. Dostopno prek: <http://www.reporter.si/damir-%C4%8Drn%C4%8Dec-o-nedostojnostih-ekstremizmih/19526> (1. marec 2016).
13. East Time. 2014. *History of Syria*. Dostopno prek: http://easttime.info/reference_info/syria/history-syria (4 junij. 2016).
14. Eriksson, Mikael, Peter, Gleditsch Nils, Margareta, Sollenberg, Havard Stand in Peter Wallensteen. 2002. *Armed Conflict 1946-2001: A New Dataset*. Dostopno prek: http://www.uky.edu/~clthyn2/PS439G/readings/gleditsch_et_al_2002.pdf (26. avgust. 2016).
15. Humanium. 2008a. *Rights of the Child*. Dostopno prek: <http://www.humanium.org/en/child-rights/> (22. februar 2016).
16. --- 2008b. *Children's Rights History*. Dostopno prek: <http://www.humanium.org/en/childrens-rights-history/> (22. februar 2016).
17. ICRC. 2002. *Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict, 25 May 2000*. Dostopno prek: <https://www.icrc.org/ihl/INTRO/595?OpenDocument> (23. februar 2016).
18. International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS). 2001. *Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty: The Responsibility to Protect*. Dostopno prek: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf> (28. avgust 2016).
19. Jakofčič, Maja. *Otroci vojaki*. Diplomsko delo. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Jakofcic-Maja.PDF> (22. februar 2016).
20. *Konvencija o otrokovih pravicah* - Convention on the Rights of the Child. 1989. Dostopno prek: <https://unicef.blob.core.windows.net/uploaded/documents/KOP.pdf> (4. junij 2015).

21. Laban, Matte. 2013. *Milijon otrok beguncev – še en sramoten mejnik krize v Siriji*. Dostopno prek: <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/novice/2013/milijon-otrok-beguncev-se-en-sramoten-mejnik-krize-v-siriji.html> (8. julij 2016).
22. Lančič, Matej. 2014. *Siriji grozi izgubljena generacija otrok*. Dostopno prek: <http://www.unicef.si/novice/6557/zbiramo-sredstva-za-pomoc-otrokom-ki-so-jih-prizadeli-spopadi-v-siriji> (8. julij 2016).
23. Ma., Ja. in Mo. Z. 2012. *Opazovalna misija ZN v Siriji se bo končala*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/svet/opazovalna-misija-zn-v-siriji-se-bo-koncala.html> (29. avgust 2016).
24. Manfreda, Primož. 2011. *Definition of the Arab Spring*. Dostopno prek: <http://middleeast.about.com/od/humanrightsdemocracy/a/Definition-Of-The-Arab-Spring.htm> (4. september 2016).
25. OCHA. 2016. *About the crisis*. Dostopno prek: <http://www.unocha.org/syrian-arab-republic/syria-country-profile/about-crisis> (16. marec 2016).
26. Office of the special representative of the Secretary-General for children and armed conflict. 2016. *Our Work*. Dostopno prek: <https://childrenandarmedconflict.un.org/mandate/our-work/> (12. maj 2016).
27. *Permanent Mission of Germany to the United Nations - New York*. Dostopno prek: <http://www.new-york-un.diplo.de/Vertretung/newyorkvn/en/06/caac-srsg.html> (7. julij 2016).
28. RTVSLO. 2013. *Sirija: Dva milijona beguncev je humanitarna katastrofa za človeštvo*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/svet/sirija-dva-milijona-beguncev-je-humanitarna-katastrofa-za-clovestvo/316736> (16. marec 2016).
29. --- 2014. *IS: Iran očita ZDA neresnost, Obama pa napoveduje ofenzivo*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/svet/is-iran-ocita-zda-neresnost-obama-pa-napoveduje-ofenzivo/345775> (11. marec 2016).
30. --- 2016a. *Lavrov in Kerry zadovoljna s premirjem v Siriji*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/svet/lavrov-in-kerry-zadovoljna-s-premirjem-v-siriji/386861> (16. marec 2016).
31. --- 2016b. *Otroci največje žrtve vojne - sirski konflikt jih je prizadel že 8,4 milijona*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/begunska-kriza/otroci-najvecje-zrtve-vojne-sirski-konflikt-jih-je-prizadel-ze-8-4-milijona/388178> (19. april 2016).

32. --- 2016c. *Prekinjena glavna oskrbovalna pot IS-a med Sirijo in Turčijo*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/svet/prekinjena-glavna-oskrbovalna-pot-is-a-med-sirijo-in-turcija/395348> (12. julij 2016).
33. Sancin, Vasilka, Dominika Švarc in Matjaž Ambrož. 2009. *Mednarodno pravo oboroženih spopadov*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
34. Save the children. 2016. *CHILDHOOD UNDER SIEGE. Living and dying in besieged areas of Syria*. Dostopno prek: <http://www.savethechildren.org/atf/cf/%7B9def2ebe-10ae-432c-9bd0-df91d2eba74a%7D/CHILDHOOD%20UNDER%20SEIGE%20REPORT-%20EMBARGOED%20UNTIL%207PM%20EST%20MARCH%208-SM.PDF> (19. april 2016).
35. Security Council. 2014. *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in the Syrian Arab Republic*. Dostopno prek: <http://watchlist.org/wordpress/wp-content/uploads/Syria-SG-Report-27-January-20143.pdf> (13. julij 2016).
36. Slabe, Damjan. 2012. *Otroci kot vojaške tarče, živi ščit in žive bombe*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/svet/otroci-kot-vojaske-tarce-zivi-scit-in-zive-bombe.html> (15. julij 2016).
37. *Smernice EU o otrocih v oboroženih spopadih*. 2003. Dostopno prek: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/10019.sl08.pdf> (23. februar 2016).
38. Spittler, Gerd in Michael Bourdillon. 2012. *African Children at Work: Working and Learning in Growing Up for Life*. Berlin: Lit Verlag
39. STA. 2012a. *Annan bo s prizadevanji za rešitev krize v Siriji seznanil VS ZN*. Dostopno prek: <http://www.mirovne-operacije.si/node/64> (29. avgust 2016).
40. --- 2012b. *Kofi Annan se boji državljanske vojne v Siriji*. Dostopno prek: <https://www.dnevnik.si/1042528085/svet/1042528085> (29. avgust 2016).
41. --- 2012c. *Generalna skupščina ZN z resolucijo obsodila nasilje v Siriji*. Dostopno prek: <https://www.dnevnik.si/1042545092/svet/1042545092> (29. avgust 2016).
42. --- *V Siriji leto dni po začetku vstaje nasilju ni videti konca*. Dostopno prek: <https://www.dnevnik.si/1042516784#> (10. marec 2016).
43. --- 2015. *Unicef poziva k dialogu z IS za pomoč ljudem v Siriji*. Dostopno prek: <http://www.primorske.si/Novice/Svet/Unicef-poziva-k-dialogu-z-IS-za-pomoc-ljudem-v-Sir> (12. julij 2016).

44. Stalno predstavništvo RS pri mednarodnih organizacijah na Dunaju. 2016. *Organizacija Združenih narodov*. Dostopno prek: <http://dunaj.predstavnistvo.si/index.php?id=3282> (12. maj 2016).
45. Stephen, O'Brien. 2016. *Under - secretary- general for humanitarian affairs and emergency relief coordinator: Statement to the Security Council on Syria*. Dostopno prek: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ERC%20Stephen%20O%27Brien%20SecCo%20statement%20on%20Syria%2027Jan%202016%20CAD.pdf> (13. julij 2016).
46. The world factbook. 2014. *The world factbook – Syria*. Dostopno prek: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_sy.html (4 junij 2016).
47. Tobias, Jennifer. 2016. *Syria: "Time to end this horrendous war" says ICRC president*. Dostopno prek: <https://www.icrc.org/en/document/syria-time-end-horrendous-war-says-icrc-president> (16. marec 2016).
48. Tratnik, Ksenja. 2014. *Bojevniki Islamske države - strah in trepet Bližnjega vzhoda*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/bojevniki-islamske-drzave-strah-in-trepet-bliznjega-vzhoda/345658> (15. marec 2016).
49. UN Security Council Resolution 1612 and Beyond. 2009. *Strengthening Protection for Children in Armed Conflict*. Dostopno prek: http://www.watchlist.org/reports/pdf/PolicyPaper_09.pdf (6. julij 2016).
50. UN. 2012. *UNMIS*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unsmis/background.shtml> (29. avgust 2016).
51. UNHCR. 2013. *Novačenje otrok, delo otrok, diskriminacija in osamljenost – stiska sirskih begunskih otrok*. Dostopno prek: <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/novice/2013/novacenje-otrok-delo-otrok-diskriminacija-in-osamljenosti-stiska-sirskih-begunskih-otrok.html> (16. marec 2016).
52. --- 2016. Dostopno prek: <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/o-nas/zgodovina-unhcr.html> (8. julij 2016).
53. Unicef. 2012. *Konvencija o otrokovih pravicah*. Dostopno prek: <http://www.unicef.si/vsebina/101/konvencija%20o%20otrokovih%20pravicah> (22. februar 2016).

54. --- 2015. *Kriza v Siriji in Iraku je prizadela 14 milijonov otrok*. Dostopno prek: <http://www.unicef.si/novice/13695/kriza-v-siriji-in-iraku-je-prizadela-14-milijonov-otrok> (16. marec 2016).
55. --- 2016. Dostopno prek: <http://www.unicef.si> (7. julij 2016).
56. United Nations. 2015. *General Assembly Resolutions*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/sections/documents/general-assembly-resolutions/index.html> (6. julij 2016).
57. Združeni narodi. 1945. *Charter of the United Nations*. Act No. 32, sprejeta 26. junija 1945. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/charter-united-nations/> (28. avgust 2016).
58. Žabkar, Anton. 2003. *Marsova dediščina, Temelji vojaških ved*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.